

Arhim. Ioan Krestiankin

**Sfântul Serafim,
făcătorul de minuni din Sarov**

Traducere din limba rusă

DENIS CHIRIAC

Carte tipărită cu binecuvântarea

Înaltpreasfințitului

TEOFAN

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura Doxologia

2018



Cuprins

Introducere	7
Capitolul I	
<i>Ascetismul creștin al Rusiei vechi și influența sa asupra societății ruse din secolele IX-XVIII</i>	14
Capitolul II	
<i>Viața moral-religioasă a societății ruse de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea</i>	21
Capitolul III	
<i>Viața Sfântului Serafim, făcătorul de minuni din Sarov</i>	27
III.1. Viața Sfântului Serafim până la intrarea în Mănăstirea din Sarov	27
III.2. Ascultarea și călugăria în Pustia Sarovului....	30
III.3. Pustnicia, stâlpnicia, tăcerea și zăvorârea.....	38
III.4. Nevoința stărețismului.....	49
Capitolul IV	
<i>Influența Sfântului Serafim asupra vieții moral-religioase a Rusiei de la începutul secolului al XIX-lea</i>	67
Concluzii.....	119
Bibliografie	124

Introducere

Studiul vieții asceților proslăviți de Biserică, însușirea moștenirii spirituale lăsate de ei, stabilirea influenței asupra oamenilor din anturajul lor reprezintă obiectul unui larg interes. Totodată însă un studiu de o asemenea factură aduce și un folos duhovnicesc major: căci influența acestor personalități remarcabile asupra societății nu s-a limitat la o perioadă scurtă a vieții lor.

„Sfinții creștini întruchipau duhul învățaturii Evangheliei, răspândeau în jur forța și vitalitatea principiilor creștine, trezeau prin exemplul propriu în rândul contemporanilor lor râvna și dragostea pentru nevințe duhovnicești, erau «pentru generațiile viitoare nu niște simpli morți măreți, ci niște tovarăși de drum veșnici ai lor, chiar niște călăuze. Astfel încât, veacuri de-a rândul se tot perindă numele lor, nu atât pentru a le cinsti memoria în mod cuviincios, cât pentru a nu da uitării moștenirea lăsată de ei», după cum spune Profesorul Kliucevski. Ei au ieșit dintre noi, au fost trup din trupul nostru și os din oasele noastre, dar au cucerit piscuri, la care ne este greu să ne și gândim că ar fi posibil să accedem vreunul dintre noi. Anume în

acest sobor de sfinți biruitori, numeros precum stelele (...), persoane de toate categoriile sociale și de toate vârstele, de orice nivel mental și moral își pot afla cu lejeritate un model potrivit pentru a-l imita” (Nedelski)¹.

Însă, importanța sfinților nu se rezumă doar la faptul că ne-au lăsat modele demne de urmat, dar și la faptul că sunt membri veșnic vii ai Bisericii, care ne acordă un ajutor real, palpabil.

„Ei nu reprezintă niște personaje poetice, ci persoane concrete și, din această pricină, nu vor putea trece indiferenți pe lângă sufletele suferinde. (...) Acest ajutor (...), la rândul său, ni-l putem procura prin rugăciunea sfinților, prin mijlocirea lor în fața Domnului”².

Pe cale de consecință, cea mai importantă realizare, în studiul vieții și a învățăturilor sfinților nevoitori, o reprezintă legătura nemijlocită de rugăciune creată prin aceasta cu ei, relație care se fortifică pe măsură ce pătrundem tot mai departe în viețile lor și în lumea lor duhovnicească sublimă.

Din această perspectivă, realizări deosebit de prețioase ne aduce referirea cu evlavie la un nevoitor al Bisericii Ortodoxe Ruse, cel mai apropiat de noi, din punct de vedere cronologic și din punct de vedere al forței iubirii sale înflăcărate față de oameni, Sfântul Serafim de Sarov.

¹ Sursa nu este indicată.

² Sursa nu este indicată.

Ajutorul haric real, acordat de acest sfânt ascet tuturor care i se adresează, l-a subliniat sublim E. Poselinin:

„Cât de minunat este faptul că știți din experiență de câtă implicare intimă vă puteți bucura în viața dumneavoastră, în orice circumstanțe, dacă îl invocați pe acest locuitor al cerului!

Cu cât vă gândiți mai mult la el, cu atât mai luminos și mai pur vi se face sufletul – aveți senzația că ați renăscut și, pentru o perioadă, v-ați întors în cei mai frumoși ani ai adolescenței și tinereții dumneavoastră... Tot, tot ceea ce este necurat, dureros, întunecat se spală din sufletul dumneavoastră, atunci când vă luminează duhovnicește Preacuviosul Serafim. La tot răul din lume, la orice nenorocire veți putea striga: «Dar [există] Sfântul Serafim!». Chiar dacă oamenii din jurul dumneavoastră și-ar tăia beregata unul altuia, nu veți spune că viața este rea, atunci când în mintea dumneavoastră va răsări un singur gând: «Sfântul Serafim». Chiar dacă oamenii sunt slabi, chiar dacă și cele mai bune intenții se fac praf, dumneavoastră nu veți spune că adevărul este inaccesibil atunci când vă veți aminti: «Sfântul Serafim». Orice nenorocire devine mai ușoară, se va face lumină în zilele întunecoase peste tot în jurul dumneavoastră, atunci când îi veți pronunța numele: «Sfântul Serafim»³.

³Sursa nu este indicată. Am îndrăznit să inserez în acest text, scris înaintea canonizării Sfântului, apelativul „Sfântul” înaintea cuvântului „Serafim”.

Forța duhovnicească inimaginabilă a influenței Sfântului Serafim se explică prin faptul că le-a oferit contemporanilor săi un model viu, înflăcărat – care nu a slăbit pentru nici un moment – de dragoste față de Hristos și față de Maica Domnului, Căreia i-a fost un ales bineplăcut, după cum arată și troparul, și al Cărei acoperământ haric l-a adumbrit pe tot parcursul vieții sale.

Această forță de neconceput a influenței Sfântului se mai explică și prin faptul că, prin osteneala sa ascetică colosală, a realizat în propria viață acel scop suprem al vieții autentic creștine, pe care l-a definit în convorbirea cu ucenicul său apropiat ca „dobândirea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu”. Convorbirea istorică a Sfântului cu N.A. Motovilov, la sfârșitul căreia i-a dat posibilitatea prietenului său să experimenteze în mod sesizabil starea duhului omenesc copleșit de har, reprezintă, după chiar părerea Sfântului, un mesaj adresat nu unei singure persoane, ci lumii întregi: „Nu doar pentru dumneavoastră vi s-a dat să înțelegeți aceasta, ci pentru întreaga lume, prin dumneavoastră. Pentru ca dumneavoastră înșivă, întărindu-vă în lucrarea lui Dumnezeu, să le puteți fi util și altora”⁴. Această remarcă a Sfântului ne determină să tratăm cu o atenție deosebită, evlavioasă, orice cuvânt pe care l-a rostit în această convorbire excepțională, convorbire ce poate fi numită, fără să exagerăm, Testamentul Duhovnicesc al Sfântului Serafim de Sarov.

⁴Sursa nu este indicată.

Pentru contemporanii săi, aici aflăm exprimat în cuvinte ceea ce a afirmat Sfântul prin exemplul vieții sale. Importanța Sfântului Serafim în viața religios-morală rusă a timpului său a constat în faptul că, într-o epocă de răcire a credinței și de abatere a unei părți a societății de la Biserică, din pustietatea pădurilor Sarovului, cu o claritate ce o depășea pe cea a contemporanilor, vedea patimile societății de care era izolat prin zidurile mănăstirii, de unde, după cum recunoscuse, „niciodată, nici măcar cu gândul (...) nu ieșise”. El a pus în fața acestei societăți, prin cuvântul și modelul vieții sale, un scop pe deplin pe înțelesul ei, un țel, un sens al vieții: dobândirea Sfântului Duh al lui Dumnezeu. Și tocmai această înțelegere clară a elementului esențial, singurul necesar – sensul vieții; tocmai faptul că el însuși a atins acest scop măreț; tocmai aceasta atrăgea inimile oamenilor din întreaga Rusie la Sfântul Serafim.

De aceea, afirmația Sfântului Serafim cu privire la dobândirea Sfântului Duh al lui Dumnezeu ca sens veritabil al vieții creștine este oportună în calitate de fundament al lucrării de față. De vreme ce lucrarea prezentă este dedicată problemei legate de importanța religios-morală a Sfântului Serafim pentru epoca sa, locul ei central, bineînțeles, trebuie să-i aparțină slujirii publice a Preacuviosului, adică perioadei când, dobândind harul Sfântului Duh, împărtășea cu dărnicie din darurile Lui tuturor care aveau nevoie, după propriul cuvânt: „Împărtășiți darurile harului Sfântului

Duh celor care au nevoie, ca o lumânare aprinsă care luminează, arzând și aprinzând și alte lumânări, pentru a lumina tuturor în alte locuri, fără a-și micșora propria flacără. Ori, dacă așa stau lucrurile în privința focului pământesc, atunci ce vom spune despre focul harului atotsfântului Duh?!⁵.

Scopul lucrării noastre va fi realizat doar pe jumătate, dacă nu vom arăta mai întâi marea nevoie, acele nevoițe imposibile, din perspectiva omului contemporan, prin intermediul cărora a fost dobândită această stare harică. Nu trebuie să trecem sub tăcere faptul că slujirea publică a Sfântului Serafim, în sensul adevărat al cuvântului, adică stărețismul său, a avut o durată de doar șapte ani, iar pregătirea pentru această slujire a fost nevoița neobosită a întregii sale vieți, mai ales ale celor patruzeci și șapte de ani petrecuți între zidurile mănăstirii. Astfel, studiul nostru se divide în mod firesc în două secțiuni: în prima, ne vom opri la marile nevoițe ascetice prin care Sfântul Serafim a dobândit Sfântul Duh, iar în a doua, vom încerca, măcar în parte, să identificăm darurile harice pe care le împărțea contemporanilor săi de la acest Izvor Ceresc.

Scopul părții introductive este, în primul rând, de a arăta influența pe care au avut-o marii nevoitori ruși ai secolelor IX-XVIII asupra societății timpului lor, iar, în al doilea rând, de a creiona în linii mari viața religioasă a epocii, căreia i-au fost adresate povețele

⁵Sursa nu este indicată.

Sfântului Serafim. Capitolul final reprezintă o încercare de a ilustra, măcar parțial, pe baza materialului prezentat anterior, importanța Sfântului Serafim în istoria Bisericii Ruse din trecut și din prezent.

O trăsătură distinctivă a ascetismului rus a fost o mare milostivire. Porunca legată de milostivire a Sfântului Serghie de Radonej, care a inclus în lista responsabilităților fraților săi obligația de a avea grijă de pelerini și de a îngriji de bolnavi, a fost preluată nu numai de succesorii săi, ci și de toate mănăstirile demne. Pentru Rusia Veche, ținea de domeniul evidenței faptul că „iubirea de săraci este mai are decât rugăciunea, postul și alte nevoițe mântuitoare și plăcute lui Dumnezeu”, ba chiar mai presus de însăși fecioria „decât care nu este nimic mai mare”.